

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 243/03-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. februára 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval sťažnosť T. B., bytom L., zastúpeného advokátkou JUDr. E. L., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 334/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 334/01 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 334/01 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. T. B. **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom Štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava II **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov odo dňa doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava II je p o v i n n ý uhradiť T. B. trovy konania vo výške 8 796 Sk (slovom Osemtisíc sedemstodevät' desiatšesť slovenských korún) do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. E. L., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. decembra 2003 doručená sťažnosť T. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 334/01.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 243/03–8 zo 17. decembra 2003 prijal sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Okresný súd vo svojom vyjadrení z 29. januára 2004 uviedol, že „pokiaľ ide o namietané prietahy v konaní, je pravdou, že súd nariadil dňa 30. 09. 2002 znalecké dokazovanie prvý krát, avšak traja súdom ustanovení znalci znalecký posudok nevypracovali z dôvodov, že nevykonávajú znaleckú činnosť. Dňa 26. 1. 2004 súd opätovne ustanovil znalca v konaní“.

Z uvedených dôvodov okresný súd považuje sťažnosť za dôvodnú.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu sp. zn. 19 C 334/01 ústavný súd zistil tento stav vecí:

Sťažovateľ doručil Okresnému súdu Bratislava I 16. júla 1997 „žalobu na určenie neplatnosti odstúpenia od poisťnej zmluvy a na poisťné plnenie“.

Okresný súd Bratislava I 28. júla 1997 vec postúpil Okresnému súdu Bratislava II ako súdu príslušnému na ďalšie konanie. Vec bola vedená v registri C pod sp. zn. 17 C 256/97.

Dňa 9. januára 1998 okresný súd vyzval sťažovateľa, aby odstránil nedostatky svojho podania. Dňa 4. februára 1998 sťažovateľ doručil okresnému súdu doplnenie návrhu. Dňa 26. mája 1998 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku v sume 100 500 Sk, 19. júna 1998 sťažovateľ doručil okresnému súdu žiadosť o oslobodenie od platenia súdneho poplatku a 9. decembra 1998 právna zástupkyňa sťažovateľa doručila okresnému súdu žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku a o postúpenie spisu Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) ako súdu príslušnému konať vo veci. Dňa 28. apríla 1999 sťažovateľ opätovne žiadal o postúpenie veci krajskému súdu, 6. mája 1999 okresný súd spis doručil krajskému súdu a bola mu pridelená sp. zn. 83 Cb 11/99.

Dňa 18. januára 2000 krajský súd rozhodol tak, že oslobodenie od platenia súdnych poplatkov mu nepriznal a vyzval ho zaplatiť súdny poplatok v sume 124 240 Sk. Dňa 8. februára 2000 sťažovateľ podal odvolanie proti uzneseniu krajského súdu. Dňa 11. februára 2000 bol spis doručený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), 18. apríla 2000 najvyšší súd doručil krajskému súdu uznesenie, ktorým priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov. Dňa 8. augusta 2000 krajský súd vyzval žalovaného, aby sa vyjadril k žalobe, 4. septembra 2000 žalovaný doručil vyjadrenie k žalobe. Dňa 5. septembra a 14. novembra 2000 urgoval sťažovateľ krajský súd, aby určil termín pojednávania. Dňa 12. januára 2001 krajský súd určil termín pojednávania na 1. marec 2001, ktoré bolo odročené na neurčito bez uvedenia dôvodu. Toho istého dňa krajský súd predložil najvyššiemu súdu vec na rozhodnutie o vecnej príslušnosti. Dňa 24. júla 2001 najvyšší súd doručil krajskému súdu rozhodnutie, že vo veci je príslušný konať Okresný súd Bratislava II.

Dňa 14. augusta 2001 krajský súd postúpil spis okresnému súdu a veci bola pridelená sp. zn. 19 C 334/01. Dňa 17. septembra 2001 sťažovateľ doručil okresnému súdu žiadosť o určenie termínu pojednávania. Dňa 16. novembra 2001 okresný súd určil termín pojednávania na 15. január 2002. Pojednávanie bolo odročené na 29. január 2002 za účelom

zabezpečenia účasti žalobcu na pojednávani (neprítomnosť z dôvodu práceneschopnosti ospravedlnil).

Dňa 29. januára 2002 sa konalo druhé pojednávanie, na ktorom súd vypočul účastníkov konania. Toto pojednávanie odročil na 12. marec 2002, z dôvodu predvolania svedkov. Dňa 12. marca 2002 bolo pojednávanie odročené na 9. apríl 2002 z dôvodu neúčasti žalovaného. Dňa 8. apríla 2002 právny zástupca žalovaného ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávani 9. apríla 2002. Dňa 9. apríla 2002 sa konalo štvrté pojednávanie v neprítomnosti žalovaného a okresný súd pojednávanie odročil na 9. máj 2002 z dôvodu predvolania žalovaného. Na piatom pojednávani okresný súd vypočul právnu zástupkyňu žalovaného a pojednávanie odročil na neurčito z dôvodu vykonania znaleckého dokazovania. Dňa 9. septembra a 13. septembra 2002 sťažovateľ žiadal okresný súd o pokračovanie v konaní.

Dňa 30. septembra 2002 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom Ing. R. P., ktorý 22. októbra 2002 oznámil okresnému súdu, že nemôže vypracovať znalecký posudok, pretože je v trvalom pracovnom pomere u žalovaného. Dňa 3. marca 2003 právny zástupca sťažovateľa žiadal o určenie termínu pojednávania. Toho istého dňa okresný súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom Ing. M. H.. Dňa 18. marca 2003 znalec oznámil okresnému súdu, že nemôže vypracovať znalecký posudok, pretože požiadal krajský súd „o odvolanie z funkcie súdneho znalca“.

Dňa 25. septembra 2003 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom Ing. G. S. Dňa 8. októbra 2003 znalec oznámil súdu, že znaleckú činnosť nevykonáva od roku 1996.

Dňa 9. októbra 2003 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom doc. Ing. J. K.. Dňa 20. októbra 2003 znalec oznámil okresnému súdu, že nemôže vypracovať znalecký posudok okrem iného aj z dôvodu, že nemá špecializáciu potrebnú na posúdenie prejednávanej veci. Dňa 26. januára 2004 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom Dpt. J. Š.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 19 C 334/01 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov ...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoľeným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 19 C 334/01 došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 19 C 334/01 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania na okresnom súde je žaloba o určenie neplatnosti odstúpenia od poisťnej zmluvy a o poisťné plnenie. Ústavný súd konštatuje, že predmetný spor

zo skutkového ani z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej náročnosti a právnej zložitosti. Výklad a používanie právnej úpravy obsiahnutej najmä v Občianskom zákonníku boli a sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika postupu všeobecných súdov v týchto sporoch. Napokon ani okresný súd vo svojom vyjadrení nenamietal skutkovú a právnu zložitosť danej veci.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovateľ ako účastník súdneho konania pred okresným súdom neprispel k predĺženiu doterajšej doby konania. Z vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovateľ bol aktívny, niekoľkokrát podal okresnému súdu sťažnosť na zbytočné priet'ahy v konaní a jeho správanie bolo v súlade s § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Neúčast' sťažovateľa na pojednávaní 15. januára 2002 (ospravedlnil ju z dôvodu práceneschopnosti) nemala vplyv na celkovú dĺžku konania. Je pravdou, že sťažovateľ pri podaní návrhu na začatie konania nezaplatil súdny poplatok, ale po výzve konajúceho súdu požiadal o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Rovnako na celkovú dĺžku konania nemala vplyv ani tá skutočnosť, že návrh bol pôvodne podaný miestne nepríslušnému súdu. Správanie účastníka konania môže zbaviť súd zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v konaní, len ak dôsledkom správania účastníka je spomalenie postupu konania. Pri hodnotení podľa tohto kritéria ústavný súd v preskúmvanej veci síce zistil isté predĺženie konania v dôsledku procesných úkonov sťažovateľa, nezistil však také skutočnosti, ktoré by nasvedčovali, že by jeho správanie v konaní pred okresným súdom podstatnejším spôsobom ovplyvnilo jeho dĺžku tak, že by mu bolo možné pričítať podiel na stave, v akom sa vec v čase rozhodovania o sťažnosti nachádzala.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 334/01, pričom vzniknuté priet'ahy posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na ustanovenie § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, a ďalej ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Okresný súd síce nariadil päť pojednávaní a vypočul účastníkov konania a svedkov, ale procesné úkony okresného súdu boli nesústredené a málo efektívne.

Zo zistenia ústavného súdu vyplýva, že k zbytočným priet'ahom v predmetnom konaní, keď bol okresný súd nečinný bez akéhokoľvek zákonného dôvodu, došlo prvýkrát v období od 28. júla 1997, keď mu vec bola postúpená z Okresného súdu Bratislava I, do 9. januára 1998, teda v trvaní viac ako 5 mesiacov (keď súd vyzval sťažovateľa, aby doplnil svoje podanie). Ako zbytočné priet'ahy je možné vyhodnotiť aj obdobie od 19. júna 1998, keď sťažovateľ doručil okresnému súdu žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku, do 6. mája 1999, keď postúpil vec krajskému súdu (teda v trvaní viac než 10 mesiacov).

Zbytočné priet'ahy v konaní okresného súdu boli zistené aj v období od 9. mája 2002, keď bolo pojednávanie odročené na neurčito z dôvodu vykonania znaleckého dokazovania, do 30. septembra 2002, keď prvýkrát vypracoval uznesenie o pribratí znalca do konania, a znalecké dokazovanie v dôsledku nesústredenej činnosti okresného súdu nie je vykonané do súčasného obdobia.

Nesústredená činnosť okresného súdu spočíva najmä v tom, že 30. septembra 2002 ustanovil znalca, ktorý bol zamestnancom žalovaného, v dôsledku čoho ním vypracovaný znalecký posudok sa mohol javiť ako neobjektívny a túto skutočnosť oznámil okresnému súdu aj znalec. Dňa 25. septembra 2003 nariadil znalecké dokazovanie znalcom, ktorý nevykonáva znaleckú činnosť od roku 1996, a 9. októbra 2003 nariadil znalecké dokazovanie znalcom, ktorý nevykonáva znaleckú činnosť v špecializácii, v ktorej potrebuje vykonať znalecké dokazovanie.

Vzhľadom na to dospel ústavný súd k záveru, že postup okresného súdu v posudzovanom konaní nesmeroval v jeho doterajšom priebehu dôsledne k zisteniu relevantných skutočností nevyhnutných na rozhodnutie vo veci samej a bol teda s poukazom na už uvedené skutočnosti a zistené zbytočné priesťahy konaním, ktoré nevykazovalo znaky efektívnosti a sústredenosti.

Z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľné, aby sťažovateľ musel čakať na právoplatné meritórne rozhodnutie vo veci viac ako 6 rokov, aj keď obdobie od 6. mája 1999 do 14. augusta 2001 nemožno pričítať na ťarchu okresného súdu, pretože v tomto období bol spis na krajskom súde, resp. na najvyššom súde a konanie pred týmito súdmi nemohol ovplyvniť. Zbytočné priesťahy v konaní priznal aj predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení.

Ústavný súd na základe zistených skutkových okolností preto konštatoval, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 334/01 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných priesťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súde, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 19 C 334/01 konal bez zbytočných priesťahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 200 000 Sk „za spôsobenú morálnu ujmu od roku 1997, odkedy je v hre jeho existencia, o ktorú prišiel počas požiaru jeho podniku, ktorá je zároveň aj poistnou udalosťou“.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02) a je nevyhnutné na dovŕšenie ochrany základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal najmä z celkovej dĺžky konania berúc tiež do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené. Z týchto dôvodov ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

O úhrade trov konania ústavný súd rozhodol v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, že sťažovateľovi priznal sumu 8 796 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti), pričom náhradu za jeden úkon právnej služby priznal vo výške 4 270 Sk (základom pre výpočet výšky náhrady za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk). Ďalej ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľa aj náhradu režijného paušálu za každý úkon po 128 Sk [§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb].

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2004